

XIII. BUDAPESTI EMERGENCIA WORKSHOP

2022. december 16., péntek 13:00-17:00

1111 Budapest Egry József utca 1., E épület 6. emelet 612.

1. szekció

13:00 **Megnyitó**, Paksi Dániel

13:10 **Marosán Bence**, BGF KKK Közgazdasági Intézeti Tsz.

Az élőlények affektív-értékelő jelzőrendszerének szerepe a tudatos, érzékszervi tapasztalat genezisében

14:00 **Marosán György**, BGF KKK Vállalkozás és Emberi Erőforrások Intézeti Tsz.

Miért szükségszerű, és hogyan alakulhat ki a globális kormányzás?

kávészünet

2. szekció

15:10 **Kékesi Balázs**, A Tan Kapuja Buddhista Főiskola, Filozófia Tsz.

Élet-elme folytonosság

16:00 **Paksi Dániel**, BME GTK Filozófia és Tudománytörténet Tsz.

Az emergenciacsúcsok kezdetei: tér, idő, elme

Absztraktok:

Marosán Bence: Az élőlények affektív-értékelő jelzőrendszerének szerepe a tudatos, érzékszervi tapasztalat genezisében

Az élőlényeket környezetükkel összekapcsoló információ-feldolgozó rendszer szenzoros apparátusa három alapvető típusra osztható fel: exteroceptív (a külső környezet ingereit fogadó), interoceptív (a test állapotait reprezentáló), és affektív-értékelő (vagyis a külső vagy belső ingerekhez, a különböző kognitív állapotokhoz vagy folyamatokhoz affektív értékeket kapcsoló [jó, rossz, kedvező, kedvezőtlen, ezek fokozatai]) rendszerek. A jelen előadásban arra utaló jeleket szeretnék bemutatni, hogy miért van jó okunk feltételezni, hogy az affektív-evaluatív rendszer központi szerepet játszott abban, hogy az élőlények az evolúciós fejlődés egy bizonyos fokán elérjék a fenomenális tudatosság (élményszerű, szubjektív tapasztalat) szintjét. Mint azt látni lehet, az élet legalsóbb kezdeteitől fogva, a baktériumig szintjéig, sőt, még alattuk is, a vírusoknál is, van egy jelzőrendszer, amely az élőlényeknek jelzi, ha valami rossz vagy jó. (Georges Canguilhem-nél: „még egy amőba is választ számára előnyös és előnytelen között” [*A patológikus és a normál*]). Feltevésem értelmében, amikor ez az affektív-értékelő rendszer elég fejletté vált, ez kulcsszerepet játszott abban, hogy a szenzoros-perceptuális állapotok és folyamatok is tudatossá váltak az élőlény számára. Vagyis az élőlények affektív-értékelő (hedonisztikus, büntető-jutalmazó) jelzőrendszerének tanulmányozása irányadó lehet abban a tekintetben, hogy egy élőlény feltehetően tudatos-e a szó szigorú értelmében (szubjektív, fenomenális tudatosság), vagy sem.

Marosán György: Miért szükségszerű és hogyan alakulhat ki a globális kormányzás?

Az ember, az általa létrehozott szerveződéseket a „célra-tartás” különböző eszközeivel – a vezetés, az irányítás vagy a kormányzás – segítségével tartja a versenyképes, stabil és fenntartható fejlődés-pályán. Az, hogy milyen eszközt használ, alapvetően két tényezőtől függ: egyrészt az adott társulás tagjainak száma, szerveződésük komplexitása és az elemek csatoltságának szorossága, másrészt a környezetből érkező kihívások mértéke – a változás kiszámíthatósága és nagyságrendje – befolyásolja ezt. A történelem folyamán, egy jellegzetes *emergens* folyamat eredményeként jelentősen megnőtt a közösségek mérete, komplexitása és ennek során – különös ciklust követve – rendre átalakultak az integráció eszközei.

A veszfáliai békét (1648) követően létrejött szuverén államokat a politikai, a gazdasági és a műszaki forradalmak egyrészt saját belső struktúrájuk folyamatos átalakítására kényszerítették, másrészt fokozatosan átalakult a nemzetközi rendszer is. E folyamat a 21. században alapvetően új helyzet kialakulásához vezetett. A történelem új szakaszába lépett: kialakult a globális világgazdaság, az egységessé vált emberiség, amelynek perspektíváit alapvetően meghatározza az Anthropocén korszak realitása. Ennek jele az a válságkorszak, amivel szembenézni kényszerülünk. Ez teszi elkerülhetetlenné a globális kormányzás megteremtését, amelyet ugyanakkor a politika kényszerei akadályoznak. Az előadás a globális kormányzásnak a hagyományos elképzelésektől alapvetően eltérő módját, a globális modellnek az államok, vállalatok és nemzetközi intézmények döntéshozatali rendszerébe való beépülését rajzolja fel.

Kékesi Balázs: Élet-elme folytonosság

Az élet-elme folytonosság tézisének képviselői szerint az élet és az elme (kogníció) szerveződése ugyanazon szervezési elveken alapul. A kitüntetett szervezési elv e tekintetben az önalkotás (autopoézis). Ha ebből indulunk ki, az elmét önalkotó rendszernek tekinthetjük, mely a környezettel történő interakciók során, mintegy önmagát megformálva alakul ki. Előadásomban

amellett fogok érvelni, hogy az élet-elme folytonosság tézisének védelmében nem elég az önalkotás mellett érvelni. Ez az érvelés inkább a “hogyan szerveződik az elme?” kérdésre ad választ, a “miért pont így és így szerveződik az elme?” kérdés magyarázatához azonban nem elég. Ám ha az érvelést kiegészítjük a prediktív elme teóriájával – melyet röviden bemutatok –, akkor jobb válaszokat kapunk arra, hogyan keletkeznek azok a kognitív struktúrák, amik segítségével az elme működik (beleértve a kogníció magasabb szintjeit) és talán közelebb jutunk ahhoz a kérdéshez is, hogy “mi az elme?”.

Paksi Dániel: Az emergencia kezdetei: tér, idő, elme

Samuel Alexander, az emergentizmus atyja a *Space, Time, and Deity* című magnum opusában a tér és az idő elemzésével kezdi el a gondolatmenetét, ami az álláspontja szerint megfelel mind az emergencia, mind az univerzum eredetének. Az elemzést Alexander realista empirikus metafizikának tekinti, és az elme szerepének az értelmezése játszik benne döntő szerepet.

Az előadásomban megpróbálom a lehető legszöveghűbben rekonstruálni a *Space, Time, and Deity* első fejezetét, hogy mit tekint Alexander empirikus metafizikának, miért ezt gondolja helyes módszernek, hogy miért a tér és az idő elemzésével kezdi a 900 oldalas magnum opusát, és legfőképp persze azt, hogy milyen eredményre jut a tér és az idő természetével kapcsolatban. Spoiler alert: Alexander szerint a téridő egy háromdimenziós végtelen kontinuum, minden véges létező fundamentuma, és az idő alapvetően olyan viszonyban van a térrel, mint az elme a testtel: ez az emergencia. Az elme pedig így a lényegét tekintve nem más, mint az idő magasabb szintű megnyilvánulása a testünk neurális terében.